

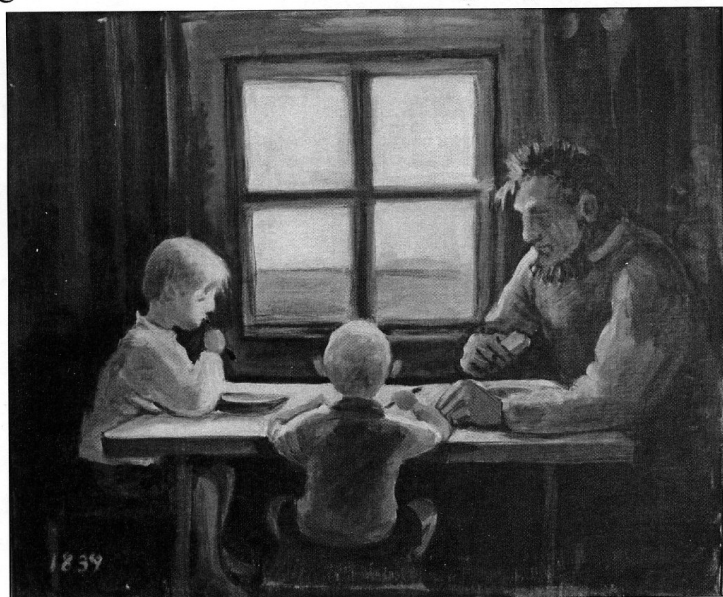
Skärgårdsliv i nöd och lust

Den konstnärlig berättelsen i bild och text om en Dalaröfamiljs livsöden under mitten av 1800-talet fortsätter. Målningar: Annica Swedenborg, f.d. Nordlund. Historisk text: Lennart Jarnhammar. Originaltavlor visades i Tullhuset under sommaren. Se eller köp!

Därför stod nu Israel inte enbart inför en stor sorg utan också inför ett stort problem hur arbetet på ön skulle kunna klaras.

Visserligen fanns svärmor fortfarande kvar som hjälp på ön, men snart skulle han behöva en yngre arbetskraft för att kunna klara av det slitsamma arbetet på ön. Hustruns bortgång inträffade också precis då vintern var i antågande och det blev bråda dagar att hinna med begravning och att göra sig redo för att möta vintern.

Hur Israel trots allt kunde klara sig under de följande åren är svårt att förstå. Hans svärmor stannade fram till hösten 1839 då hon lämnade Israel och sina barnbarn för att bosätta sig på Ornö. Sannolikt fick Israel tillfällig hjälp med hushållet och med fisket men husförhörslängderna ger inga uppgifter om att det skulle bo någon permanent på

När svärmodern lämnat sina barnbarn inför vintern måste Israel klara sig själv på Edesön.

Edesö under åren 1839-1841.

Det är i alla fall under det sistnämnda året som Israel till slut hittade en tillfällig lösning på sina problem. År 1841 tog han sig en fosterson från barnhuset i Stockholm. Fostersonen Carl August Holm var visserligen bara 12 år gammal då han kom till ön, men en liten arbetshjälp innebar det i alla fall och efter bara ett par tre år kunde pojken undan för

Pojkarna blev med tiden en allt större hjälp för Israel.

undan säkert orka med allt tyngre arbetsuppgifter. Israels egna pojkar hade detta år hunnit bli 10 respektive 7 år gamla och säkert väl insatta i vad som krävdes av dem på torpet och på sjön. Livet på Edesö gick sin gilla gång med årstidernas ständiga växlingar och pojkarna Segerberg blev med tiden en allt större hjälp för fadern. Men så en sommardag slog döden obevekligt till igen. På ett besök ute på Ornö, kanske hos sin mormor, drunknade den äldste sonen Lars.

Hur olyckan gick till är svårt att veta, men med tanke på att skärgårdsborna sällan eller aldrig lärde sig simma var det svårt att överleva om man väl föll i vattnet. Den 14-årige Lars begravdes några dagar senare på Ornö kyrkogård och för Israel var detta givetvis ytterligare ett svårt slag. Han hade förlorat sin äldste son och en livsviktig arbetskraft för hushållet.

På Edesö blev hösten en sorgens tid. Stugan blev tystare men livet gick trots allt obevekligt vidare. Hur Israel fann tröst är svårt att förstå och veta någonting om. Kanske han fann tröst på Gästgiveriets krog eller kanske i sin ensamhet på ön. Hösten kom och himlavalvet öppnade sig över skärgården med myriader av stjärnor. Kanske skänkte en del av dessa naturupplevelser en liten tröst för Israel och hans två pojkar i stugan.

I ytterligare tre år stannade fostersonen Carl på ön. Då han 1848 var 19 år gammal blev det dags för honom att söka sig vidare i livet och på hösten detta år fick han tjänst som dräng på en gård i Ös-

terhaninge socken. Israel Segerberg stod nu ensam med sin ende kvarvarande son Gustaf. Han hade detta år fyllt 15 år och blev därmed faderns enda men stora stöd i arbetet på ön. Det var också under den närmaste tiden som Israel mer och mer lät funderingarna fara om att kanske försöka få hjälp i stugan.

EN TRÖST I ENSAMHETEN. Dalarös bebyggelse var som allra tätast runt bergsknallarna runt Lotsberget och på andra sidan ner mot den gamla Fiskarhamnen. På sluttningen nedanför Lotsberget ner mot Kroken fanns sedan tidigt 1700-talet ett antal mindre tomter där främst lots- och tullfamiljer hade sina stugor. På en av dessa tomter, med nummer 51 1/2, var den pensionerade sjötullsvaktmästaren och änkemannen Christofer Højjer i slutet av 1840-talet bosatt i en liten stuga. För att klara sitt påvra hushåll hade han pigan Carolina Björk som hjälp. Carolina var född och uppvuxen på Ornö. Hon var van vid hårt arbete i skärgården och kanske var hon inte alltför svårövertalad då Israel Segerberg en dag erbjöd henne tjänst som hushållerska ute på Edesö för sig och sin son Gustaf. Carolina tackade ja till detta erbjudande. Kanske hoppades hon också på något mer. Hon var drygt 30 år gammal och ännu ogift.

År 1851 flyttade hon ut för att ta hand om hushåll och lagård på Edesö. Israel hade gått länge med sin

Pastor Söderén uppmanade Israel att gifta sig för att undvika skvaller och smussel.

långt att gifta sig tyckets han inte vilja sträcka sig. Att pastor Söderén nog inte med blida ögon såg på deras "oäkta barn" kan vi nog vara säkra på. Trots skvallret på byn gick livet vidare på Edesö. Men då Carolina åter blev gravid på hösten 1853 beslutade de sig för att gifta sig för att inte skvallret och smusslandet skulle bli för olidligt.

På hösten den 15 oktober 1853 gifte sig Israel Segerberg och Carolina Björk i Dalarö kyrka. Efter vigseln gav sig bröllopsföljet ut till Edesö, bröllopet firades på skärgårdsvis med stor traktering och med rejält av öl och brännvin. Nere i Söderviken låg skötbåtarna tätt, skärfolk, lotsar och tullare firade och söp av hjärtans lust hela natten. Fullmånen gick upp över Kymendölandet och mångatan glittrade över Jungfrufjärden och Dalaröström. På försommaren året därpå föddes en dotter i stugan. I Dalarö kyrka gavs hon den 12 juni namnet Christina Carolina Segerberg. Israel hade efter många hårda och slitsamma år på ön åter fått en familj.

Under 1850-talet hade Dalarö på allvar börjat utvecklas till en badort av betydelse. Det borgerliga etablissemanget hittade långsamt ut till skärgården. Redan i slutet av 1840-talet hade den första handelsboden öppnats ovanför gästgiveriet på Dalarö och de första badhusen hade uppförts. Allt fler badgäster hittade ut till Dalarö i takt med att ångbåtstrafiken blev tätare.

Denna utveckling kom även skärgårdsbefolkningen till del. De fick allt oftare möjlighet att tjäna reda pengar för sitt arbete. Detta gällde även arbete som utfördes lokalt på Dalarö. Tidvis var också Israel Segerberg med och arbetade för socknens räkning

Carolina bröt ensamheten och snart blev de ett kärlekspar och barnen kom.

sorg och ensamhet, varför det inte var konstigt att hans livslåga snart tändes med god hjälp av Carolina. De blev också snart i hemlighet ett kärlekspar och bara ett knappt år senare, den 17 november 1851, födde Carolina sonen Johan Erik.

Israel gjorde uppenbarligen ingen hemlighet av att det var han som var far till barnet, men att gå så

*Carolina och Israel
Segerberg, 1870-tal.*

och för att dryga ut sina inkomster.

Bland annat stöter man på hans namn i samband med uppförandet av Dalarös första skola i mitten av 1860-talet. Han hade då som arbetsupp- gift att köra fram timmer och virke från de olika gårdarna i trakten, som alla var skyldiga

att bidra med en eller flera timmerstockar beroende på gårdens storlek. Från sin tid som skogvaktare på Sandemar var detta något som han behärskade som få i socknen. Att Segerberg själv skulle ha haft tillgång till en häst och timmervagn är nog knappast troligt. Säkert fick han låna av någon bonde som också var skyldig att bidra till skolbygget.

Israel och Carolina brukade torpet på Edesö i nästan 25 år. Under dessa år bröts mark runt hemviken

och några åkerskiften växte fram. Det verkar som att förhållanden blev allt gynnsammare på ön under 1870-talet. Men under dessa år minskades samtidigt Israels krafter och det blev allt svårare att orka med det slitsamma livet på ön. Under dessa år hade han också hjälp av drängen Gustaf Törnros från Dalarö. Sannolikt hade Segerström tagit han om denne fattige dräng som pastorn i kyrkböckerna förklarade som *"till hälften idiot,"* men någon nytta hade man säkert av honom.

När de sista krafterna tog slut hade Israel hunnit blivit drygt 70 år gammal. En aktningsvärd ålder för sin tid. Men så en vacker vårdag, den 17 maj 1878, somnade Israel inför alltid i sin stuga. Några dagar senare begravdes han någonstans på den gamla kyrkogården vid kyrkan. Idag finns inga spår av någon gravsten som kan vittna om denna tid. I Söderviken på Edesö har sedan länge sommargästerna övertagit den gamla marken.

SLUT